COĞRAFİ İŞARET ve GELENEKSEL ÜRÜN ADI KAVRAMI

Hakan KIZILTEPE

Coğrafi İşaretler Dairesi Başkanı

Nisan 2017

SUNUMUN İÇERİĞİ

- Coğrafi İşaret Kavramı
  - Tanımı
  - Mevzuat
  - İşlevleri
- Geleneksel Ürün Adı Kavramı
- Tescil Süreci
- İnceleme Aşamasında Karşılaşılan Sorunlar
- Denetim
- İstatistikler

COĞRAFİ İŞARET KAVRAMI

Tanımı:

“kalitesi veya ününü belirli bir coğrafi yöreye borçlu olan ürünleri adlandırmak için kullanılan işaretler”

Örnekler: Finike Portakalı, Rokfor Peyniri, Tekila, Kars Kaşarı, Milas Zeytinyağı, İzmit Pişmaniyesi, Kayseri Pastırması, Oltu Taşı, Antep Kutnu Kumaşı….

COĞRAFİ İŞARET KAVRAMI

Coğrafi işaretten söz edebilmek için:

a) Coğrafi sınırları belirlenmiş bir **alan** olmalı

b) Bu alana ait **doğa** ve **beşeri unsurlardan** kaynaklanan bir **ürün** olmalı

c) Ürünün karakteristik özellikleri ile coğrafi köken arasında **bağlantı** olmalı

d) Ürün belirli bir **karakteristik özellik** kazanmış olmalı

TÜRKİYE'DE COĞRAFİ İŞARET MEVZUATI

6769 Sayılı **Sınai Mülkiyet Kanununun** Coğrafi İşaret ve Geleneksel Ürün Adı Kitabının hükümleri kapsamında koruma sağlanmaktadır:

MADDE 34- Coğrafi işaret; **belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri bakımından kökenin bulunduğu yöre, alan, bölge veya ülke ile özdeşleşmiş ürünü** gösteren işarettir. Coğrafi işaretler, **menşe adı** ya da **mahreç işareti** olarak tescil edilir.

Coğrafi İşaret Türleri

Menşe adı	Mahreç işareti
Coğrafi sınırları belirlenmiş bir yöre, bölge veya istisnai durumlarda ülkeden kaynaklanan, **tüm veya esas özelliklerini** bu coğrafi alana özgü doğal ve beşerî unsurlardan alan, üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerin tümü bu coğrafi alanın sınırları içinde gerçekleşen ürünleri tanımlayan adlar	Coğrafi sınırları belirlenmiş bir yöre, bölge veya ülkeden kaynaklanan, belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri bakımından bu coğrafi alan ile özdeşleşen, üretimi, işlenmesi ve diğer **işlemlerinden en az biri** belirlenmiş coğrafi alanın sınırları içinde yapılan ürünleri tanımlayan adlar

MENŞE ADI

- Coğrafi sınırları belirlenmiş bir yöre, alan, bölge veya çok özel durumlarda ülkeden kaynaklanan bir ürün olması;

- Tüm veya esas nitelik veya özellikleri bu yöre, alan veya bölgeye özgü doğa ve beşeri unsurlardan kaynaklanan bir ürün olması.

- Üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerinin **tümüyle** bu yöre, alan veya bölge sınırları içinde yapılan bir ürün olması.

“ **Taşköprü Sarımsağı”** ve **“Afyon Kaymağı”: Ait oldukları coğrafi bölgenin dışında üretilemezler.** Çünkü ürün niteliklerini, ancak ait olduğu yöre içinde üretildiği takdirde kazanabilir.

Taşköprü Sarımsağı

Afyon Kaymağı

MAHREÇ İŞARETİ

- Coğrafi sınırları belirlenmiş bir yöre, alan, veya bölgeden kaynaklanan bir ürün olması

- Belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri itibariyle bu yöre, alan veya bölge ile özdeşleşmiş bir ürün olması

- Üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerinden **en az birinin** belirlenmiş yöre, alan veya bölge sınırları içinde yapılan bir ürün olması

Örnek "**Antakya Künefesi**": Coğrafi sınır olarak Antakya belirtilmiştir. Künefede **kullanılan peynir Antakya yöresine özgü tuzsuz inek peyniri olması** gerekmektedir.

Neler Tescil Edilebilir?

- Gıda
- Tarım
- Maden
- El Sanatları Ürünleri
- Sanayi Ürünleri

Neler Tescil Edilemez?

- **Coğrafi işaret tanımı** (**Kanun Md 34**) **kapsamına girmeyen** adlar.
- Ürünlerin **öz adı** olmuş adlar (jenerik adlar)
- Ürünün gerçek kaynağı konusunda **halkı yanıltabilecek** olan **bitki tür ve çeşitleri, hayvan ırkları** veya benzeri adlar.
- Kamu düzenine veya **genel ahlaka aykırı** adlar.
- Başvuru hakkına sahip kişiler tarafından başvurusu yapılmış olmasına rağmen **kendi ülkesinde korunmayan**, koruması sona eren veya kullanılmayan adlar.
- **Tescilli** veya **başvurusu yapılmış bir coğrafi işaret ile** tamamen veya kısmen **eş sesli** olan ve tüketiciyi yanıltabilecek adlar.

COĞRAFİ İŞARETİN İŞLEVLERİ

1. Ürüne Yönelik İşlevleri

- Ayırt edicilik
- Coğrafi kaynak belirtmek (kökeninin mutlaka bir yere dayanması)
- Üretim metodunu ve kaliteyi garanti etmek (tescil şartnamesi ile garanti altına alınır,denetimlerle sürdürülür)
- Pazarlama aracı olmak

COĞRAFİ İŞARETİN İŞLEVLERİ

2. Yöreye ve Ekonomiye Yönelik İşlevleri

- Yerel üretimi ve kırsal kalkınmayı desteklemek
- Geleneksel bilgi ve kültürel değerleri korumak
- Biyo-çeşitliliği korumak
- Sürdürülebilir ve izlenebilir ürün kalitesi sağlamak
- Ürün taklitçiliği ile mücadele etmek
- Bölgenin tanıtımını sağlayarak turizme katkıda bulunmak

(Örn: Fransa ve İtalya'da şarap turları, Gıda Müzeleri vb.)

Marka şehirlerin oluşumunda katkı sağlaması:

Gaziantep – Antep Baklavası

Roquefort kasabası – Roquefort peyniri

COĞRAFİ İŞARET KORUMASININ FAYDALARI

- Bir ürün belli bir yörede üretildiği için o yörenin iklim, toprak gibi özellikleri dolayısıyla belli bir takım farklı özelliklere sahip oluyorsa ve
- Bu ürün benzerlerinden sıyrılarak tüketici nezdinde meşhur olup daha fazla talep görüyorsa ve
- Bu talep doğrultusunda bu ürüne benzerlerinden daha fazla ücret ödeniyorsa

Daha yüksek ücret ödenen ürünü üretmeyen, üretemeyen, üretme yetkisine haiz olmayan üreticiler, gerçek olmayan ürünleri coğrafi işaret ibaresini kullanarak piyasaya sürebilirler

Bu faaliyet engellenmezse

- İlk olarak tüketici yanıltılır, üründen beklediği özellikleri üründe bulamaz
- Ürünün sahip olduğu ün zedelenir, imajı bozulur ayrıca ürünle ilgili coğrafi işaret, tür adı (jenerik ad) haline gelir
- Ürünün haklı üreticilerinin elde etmesi gereken gelir haksız üreticiler tarafından gasp edilmiş olur

COĞRAFİ İŞARET KORUMASININ FAYDALARI

- Tüketiciyi korur
- Ürünün gerçek üreticilerini korur
- Ürünün taklitlerini engelleyerek ürünün sahip olduğu ün ile yaşamasını sağlar
- Bir ülkenin tarihi ve kültürel değerlerini korur
- Bölgesel kalkınmaya katkı sağlar
- Bir ülkenin ihracat gelirlerinde önemli bir yere sahip olabilir

GELENEKSEL ÜRÜN ADI

(6769 Sayılı Kanun md. 34)

Menşe adı veya mahreç işareti kapsamına girmeyen ve ilgili piyasada bir ürünü tarif etmek için geleneksel olarak **en az otuz yıl süreyle** kullanıldığı kanıtlanan adlar, aşağıdaki şartlardan en az birini sağlaması hâlinde geleneksel ürün adı olarak tanımlanır:

a) **Geleneksel üretim** veya **işleme yöntemi** yahut **geleneksel bileşimden** kaynaklanması.

b) **Geleneksel hammadde** veya **malzemeden** üretilmiş olması.

GELENEKSEL ÜRÜN ADI

- Patent, marka, tasarım, coğrafi işaret gibi **bir sınai mülkiyet hakkı çeşidi değildir**.
- geleneksel ürün adına ilişkin şartları taşımayan adlar, **ürünün genel özelliğini ifade eden adlar**, ürünün niteliği konusunda halkı **yanıltabilecek** adlar, **kamu düzeni veya genel ahlaka aykırı** adlar, geleneksel ürün adı olarak tescillenemez.
- Geleneksel ürün adının **amblemsiz kullanımı** 6769 sayılı **Kanun hükümlerine tabi değildir**.
- Coğrafi işarette olduğu gibi sınırları beli bir coğrafi alanın belirlenmesi istenmemektedir.
  - Örneğin: **aşure, ayran** gibi ürünler tüm Türkiye'de benzer şekilde üretilen ve coğrafyadan bağımsız ürünlerdir.

Kimler Başvuru Yapabilir?

(6769 Sayılı Kanun md. 36)

- **Üretici grupları**
- Ürün veya ürünün kaynaklandığı coğrafi alanla ilgili **kamu kurum ve kuruluşları** ile kamu kurumu niteliğindeki **meslek kuruluşları**
- Ürünle ilgili olarak kamu yararına çalışan veya üyelerinin ekonomik çıkarlarını korumaya yetkili **dernekler, vakıflar ve kooperatifler**.
- Ürünün **tek bir üreticisi varsa**, bu durumu ispat etmesi şartıyla ilgili **üretici.**

Üretici: tarım ürünlerini, gıda maddelerini, madenleri, el sanatları ve sanayi ürünlerini üreten veya işleyen yahut tedarik zincirinde yer alarak ürünün tescile konu özelliklerini etkileyen bir işlem yapan kişi

Üretici Grupları: kanuni oluşumuna veya bileşimine bakılmaksızın aynı ürünün üreticilerinden oluşan birlik

TESCİL SÜRECİ

TESCİL → Ürünün **ayırt edici özellikleri**, **üretim metodu**, **üretim alanı** ve **denetim biçimi** ile ilgili bilgilerin hukuki düzenleme kapsamında kayıt altına alınması

BAŞVURU İÇİN GEREKLİ BELGELER

- **Başvuru formu**
- Coğrafi işaretin **adı, menşe adı** veya **mahreç işaretinden** hangisine uygun olduğuna ve ürün grubuna ilişkin bilgi ile coğrafi işaret tanımına uygunluğunu **kanıtlayan bilgi ve belgeler**

- **Ürünün tanımı**, ürünün fiziksel, kimyasal, mikrobiyolojik ve duyusal **özelliklerini açıklayan teknik bilgi ve belgeler**

- **Coğrafi alanın sınırlarını** açıkça tanımlayan ve belirleyen bilgi ve belgeler.

- **Üretim metoduna** ve varsa söz konusu ürüne özelliğini veren yerel üretim teknikleri ile usul ve adetlere ilişkin bilgi ve belgeler.

BAŞVURU İÇİN GEREKLİ BELGELER

- Coğrafi işaret tanımı kapsamında coğrafi işaret tesciline konu olan ürünün **niteliğinin, ününün** veya **diğer özelliklerinin** söz konusu **coğrafi alan ile bağlantısını** kanıtlayan bilgi ve belgeler.

- Ürünün söz konusu coğrafi alandaki **tarihsel geçmişine** ilişkin bilgi ve belgeler.

- **Denetim biçimini** ayrıntılı olarak açıklayan bilgiler.

- Coğrafi işaretin **kullanım biçimi ve varsa etiketleme ve ambalajlama** usullerini açıklayan bilgiler.

- **Başvuru ücretinin** ödenmesi (fiziki başvuru: 40 TL, Online başvuru: 25 TL)

TPE Barkod Alanı	TÜRK PATENT ENSTİTÜSÜ COĞRAFİ İŞARET BAŞVURU FORMU	C101

1.Referans No				
2. Başvuru Sahibi	Başvuru Sahibi Sayısı:			
Başvuru Sahibi Kişiliği	☐ Özel Kişidir (Şahıs)	☐ Tüzel Kişidir (Firma)		
Adı Soyadı veya Unvanı				
Uyruğu / Kayıtlı Ülke				
TC Kimlik veya Vergi No			TPE Sahip No	
Adres				
	İlçe		Posta Kodu	
	İl		Ülke	
Telefon / Faks				
E-posta adresi				
3. Marka Vekili	Başvuru Marka Vekili aracılığı ile yapılıyorsa vekil bilgilerini aşağıda belirtiniz.			
TC Kimlik No (Sicil No)				
Adı Soyadı				
Firma Unvanı				
Vekâletname	☐ Ektedir	☐ TPE'de ..... numaralı dosyada bulunmaktadır.		
4. Ödeme Bilgileri	Yatırılan Ücret		(Varsa ön yazı talebi ücreti dahil)	
Ücret Ödeme Şekli	☐ Şubeden Ödeme	☐ Havale	☐ EFT	
5. Dekont Bilgileri	☐ Dekont Ektedir.			
Ödemenin Yapıldığı Banka ve Şubesi				
Ödeme Tarihi				
Dekont/Fiş/Sorgu Numarası				
6.Fatura Bilgileri	☐ Fatura yanda belirtilen Başvuru Sahibi Adına Kesilecektir.			
	☐ Fatura Vekil Adına Kesilecektir			

Coğrafi İşarete İlişkin Bilgiler	
Başvuru Tarihi	*Enstitü Tarafından Doldurulacaktır.*
Başvuru No	*Enstitü Tarafından Doldurulacaktır.*
Coğrafi İşaretin Adı *Örnek: "Malatya Kayısısı"*	
Ürünün Adı *Örnek: "Kayısı"*	
Coğrafi İşaretin Türü	☐ Mahreç İşareti *-Ürünün üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerinin **tamamı** sınırları belirlenmiş coğrafi alanda gerçekleşmek zorunda ise bu durumda bulunan coğrafi işaretlere **"menşe adı"** denir. (Örnek: Malatya Kayısısı.)* ☐ Menşe Adı *-Ürünün üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerinden **en az biri** sınırları belirlenmiş coğrafi alanda gerçekleşmek zorunda ise bu durumdaki coğrafi işaretlere de **"mahreç işareti"** denir. (Örnek: Gaziantep Baklavası.)*

Kullanım Biçimi
(Ürünün nitelikleri göz önünde bulundurularak, markalama, etiketleme veya işaretleme usullerinden sadece bir tanesi belirtilmeli ve bu hususa ait açıklamalara form ekinde ayrıca yer verilmelidir. (Markalama; üreticilerin kendilerine ait markalarla birlikte coğrafi işareti ürünlerinin üzerinde kullanmalarını ifade eder. Etiketleme ise; başvuru sırasında görsel örneği belirlenmiş etiketin üretilen tüm ürünlerde kullanılmasını ifade eder.)
Tescili talep edilen coğrafi işaretin standart karakterlerde yazılmış bir kelime unsurundan ibaret olmaması;(i) kelime unsurunun yanı sıra şekli unsur da içermesi ya da, (ii) kullanım şekli olarak "etiketleme" usulünün seçilmesi hallerinde, ilgili coğrafi işaret (i) ya da etiket (ii) örneğinin 7x7 cm boyutlarında hazırlanarak başvuru ekinde sunulması gerekir.)

Üretim Alanı
(Ürünün üretildiği coğrafi alan, ayrıntılı olarak belirtilmelidir. Bu bilgiler, gerekiyorsa harita ile desteklenebilir. Örnek: "Malatya ili sınırları" ya da "Malatya ili Hekimhan ilçesi" v.b.)

Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri

(Ürünün fiziksel, kimyasal, mikrobiyolojik ve benzeri ilgili özelliklerini açıklayıcı teknik bilgiler bulunmalıdır. Tescile konu edilen ürünü diğer yörelerde üretilen benzer ürünlerden ayıran özellikler; üretim alanına ait iklim, toprak ve beşeri faktör özelliklerinin ürün üzerindeki ayırt edici etkileri tüm ayrıntılarıyla bu kısma yazılmalıdır. Bu amaçla daha önce ürünle ilgili yapılmış bilimsel çalışmaların eklenmesi veya böyle bir çalışma yoksa, uzman kuruluşlar ile yapılacak bir çalışmayla başvurunun şekillendirilmesi gerekmektedir. (Üniversite, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Araştırma kuruluşları vb.))

Üretim Metodu

(Aynı tür ürüne ait genel üretim metotlarından ziyade, tescile konu ürünün varsa yöreye özgü özellikler taşıyan üretim metodu, üretimde kullanılan özel araçlar ve özellikleri tüm detaylarıyla açıklanmalıdır.)

Coğrafi İşaretin Türü Mahreç İşareti ise Üretim Alanında Gerçekleşmesi Zorunlu Bulunan Özellikler

(Mahreç işareti söz konusu ise, en az bir özelliğin belirtilen coğrafi alanda gerçekleştirilmesi kaydıyla, ürünün diğer yerlerde de üretilmesi mümkündür. Ürünün hangi özellik veya özelliklerinin yukarıda belirtilen üretim alanı içinde gerçekleştirilmesi gerektiği açıkça ifade edilmelidir)

Denetleme

Coğrafi işaret tescil başvurusunda bulunan; ürünün üretimi, işlenmesi veya ilgili diğer işlemleri hakkında yeterliğe sahip, yasal kuruluş biçimine bakılmaksızın herhangi bir dernek, birlik veya benzeri örgütten oluşan tarafsız bir denetim komisyonu oluşturmakla yükümlüdür.
Denetim komisyonu:
***a.** Coğrafi işaret başvurusunu yapan kuruluştan bağımsız olmalı,*
***b.** Alanında uzman kuruluşlar tarafından oluşturulmalı,*
***c.** Komisyonda bulunacak kuruluşların (kişi adı belirtilmeksizin) taahhütnameleri bulunmalı,*
d. Denetimin nasıl yapılacağı ve ürünün hangi özelliklerinin kontrol edileceği ile denetim zamanlarının (üretim, pazarlama, saklama, ambalajlama aşamaları gibi) ve denetleme kriterlerinin neler olacağı konusunda açıklayıcı bilgilerin başvuru formunda yer alması gerekmektedir.
Denetim komisyonu; görevini tam olarak yerine getirmek için yeterli personel, ekipman ve diğer olanaklara sahip olmalıdır. Denetim komisyonu, üretim aşamalarının yanı sıra şikayet halinde de denetim yapabilmelidir. Ayrıca denetimde yer alan her bir kuruluştan alınacak, denetimlerin 555 Sayılı KHK hükümlerine uygun olarak yerine getireceğine ilişkin resmi onaylı ve kişi adı belirtmeyen taahhütnamelerin başvuru formuna eklenmesi gerekmektedir.

Önemli Notlar:
1-Başvuru formunun çıktısının alınarak TPE'ye posta yoluyla ya da elden gönderilmesi gerekmektedir.
2-Daha önceden alınmış coğrafi işaret tescillerine ilişkin bilgilere www.tpe.gov.tr adresindeki Coğrafi İşaretler bölümünden erişebilirsiniz.
3-Tescile esas teşkil edecek metin başvuru formundaki bilgiler olduğundan, ürünün tüm tanımlayıcı bilgilerinin bu formda yer alması önemlidir.

TESCİL SÜRECİ

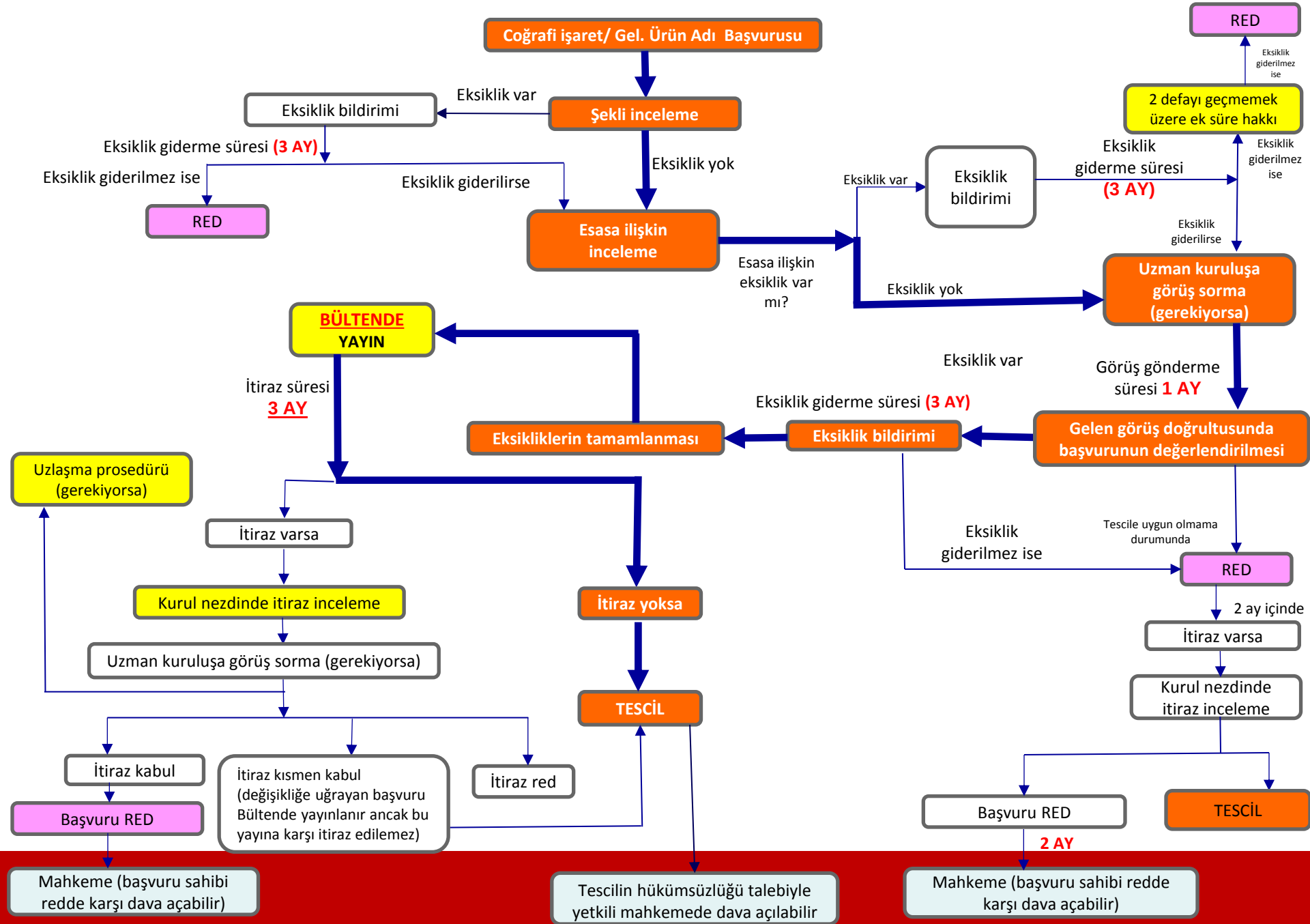

DENETİM

- **6769 Sayılı Kanunun 49'uncu maddesi kapsamında denetim**
  - Coğrafi işaretlerin ve geleneksel ürün adlarının kullanımının denetimi; tescilli coğrafi işaretleri ve geleneksel ürün adlarını taşıyan ürünlerin **üretimi, piyasaya arzı veya dağıtımı aşamalarında** veya **ürün piyasada iken** kullanımının **tescilde belirtilen özelliklere uygunluğu**nun denetimine ilişkin her türlü faaliyeti kapsar.

- **5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun 23'üncü maddesi kapsamında denetim**
  - Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, **tarım ve gıda ile ilgili** coğrafi işaret veya geleneksel ürün adlarının **kullanımının tescilde belirtilen özelliklere uygunluğu**nu denetler.

DENETİM

- **Denetim komisyonu** denetler.
- Her bir denetlenen için ayrı bir **tutanak** hazırlanır.
- Denetimde **masraflar makul oranlarda** yapılmalı.
- Masraflar denetime tabi kişilerden alınabilir.
- **Komisyon**, Türk Patent'e **denetim raporu** sunar.

DENETİM
Tutanak

1. **Denetlenenin kimlik bilgisi**, **adresi**
2. Denetim tarihi ve **denetlenen ürüne ilişkin miktar, parti numarası** ve benzeri bilgiler.
3. Denetimin etkin bir şekilde yapılabilmesi için varsa denetlenenin hazır bulundurması gereken **ek bilgi ve belgeler**.
4. Tescil belgesi bilgileri esas alınmak üzere denetlenen özellikler ve bu **özelliklerin uygun bulunup bulunmadığı**.
5. Uygun bulunmayan kullanımlar için **alınması gereken tedbirler** ve bu kapsamda yeni bir denetim öngörülmüşse buna ilişkin detaylar.
6. **Amblem kullanımının uygunluğu**.

DENETİM

- Denetim Raporları **tescil ettiren tarafından tescil tarihinden itibaren** Türk Patent ve Marka Kurumuna **yılda 1 defa** sunulur.*
- Denetim, Kurum tarafından yeterliliği onaylanan Sicilde kayıtlı **denetim merci** tarafından yerine getirilir. Denetim merciinin objektif olması, denetimleri yapmak için yetkin ve yeterli sayıda personele, gerekli kaynağa ve donanıma sahip olması gerekir.
- Denetim merci, **amblemin kullanımını** da denetler.
- Tescil ettiren, denetime esas teşkil etmek üzere tescilli coğrafi işareti veya geleneksel ürün adını taşıyan ürünlerin üreticilerinin ve pazarlamasında **faaliyet gösterenlerin listesini** tutar.
- Tescil ettiren bu **listeyi**, talep edildiğinde Kuruma ve ilgili diğer kurum ve kuruluşlara **gönderir**.
- Tescilde belirtilen denetim sıklığı göz önünde bulundurularak denetim merci tarafından **denetim planı** oluşturulur.

İSTATİSTİKLER

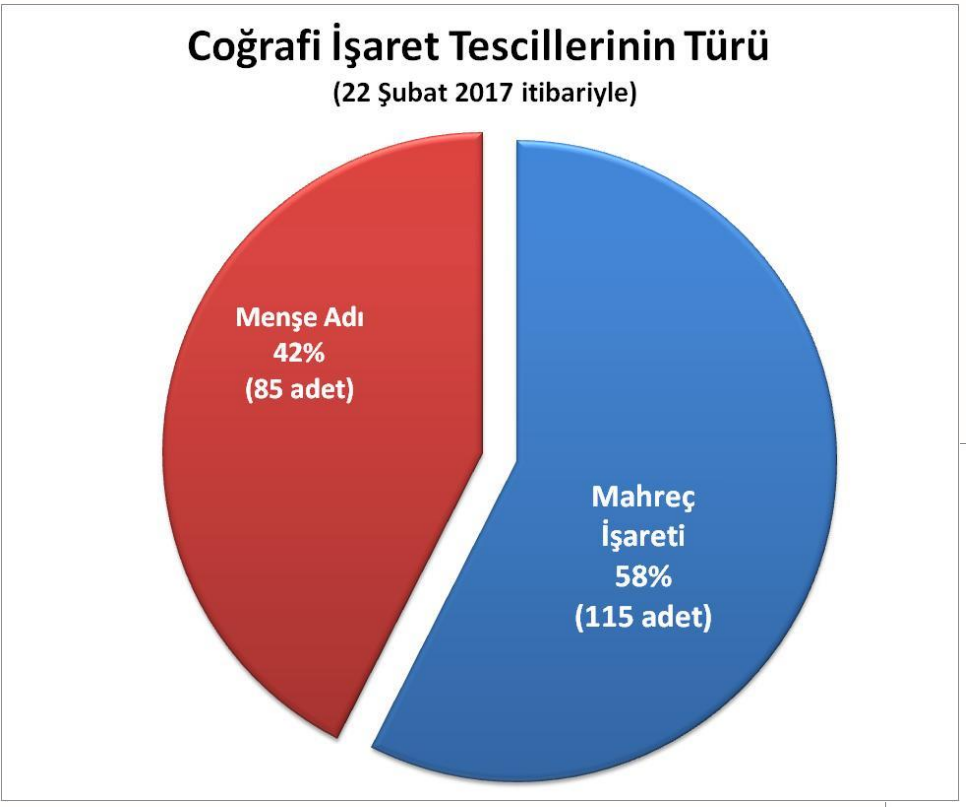

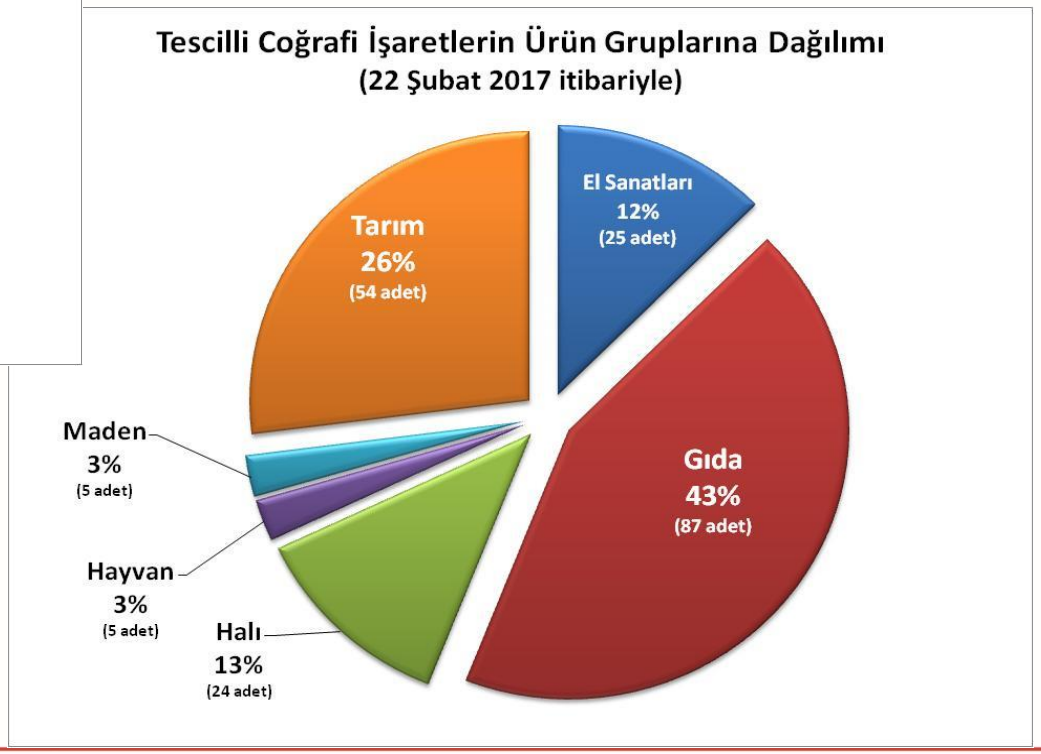

TEŞEKKÜRLER

https://www.facebook.com/Cografiisaret/